Esbonio termau traethodau

Er mwyn gallu ysgrifennu traethawd da, rhaid i chi fod yn deall y cwestiwn yn y lle cyntaf. Rhaid i chi ddeall beth yn union mae'n rhaid i chi ei wneud. Drwy edrych ar y cwestiwn yn fanwl, byddwch chi'n gallu adnabod y testun dan sylw a'r geiriau pwysig sy'n cynnig cyfarwyddiadau i chi ynglŷn ag ateb y cwestiwn. Deall ystyr y geiriau pwysig yma yw'r cam hanfodol cyntaf yn y broses o ysgrifennu'ch traethawd.

Mae'r rhestr termau yma'n diffinio rhai o'r geiriau mwyaf cyffredin y gallwch chi ddod ar eu traws mewn cwestiynau traethodau. Cofiwch mai bwriad y diffiniadau yma yw rhoi arweiniad cyffredinol i chi, nid arweiniad manwl Defnyddiwch y rhestr termau yma ar y cyd â'r canllaw astudio: Ysgrifennu traethodau.

Term	Diffiniad
Adolygu / Adolygwch	Mae'r gair 'adolygu' yn golygu ymchwilio'n drwyadl i bwnc. Wrth wneud y fath 'adolygiad', dylech chi fod yn feirniadol a pheidio â disgrifio'r pwnc yn unig.
Amlinellu / Amlinellwch	Os oes gofyn i chi 'amlinellu' rhywbeth, disgrifiwch y prif bwyntiau gan roi pwyslais ar y strwythurau cyffredinol a'r berthynas rhyngddyn nhw. Peidiwch â manylu gormod.
Archwilio / Archwiliwch	Mae'r term 'archwilio' yn golygu edrych ar rywbeth yn fanwl iawn a disgrifio'r prif ffeithiau a'r agweddau pwysig ar bwnc. Dylech chi bwyso a mesur yn feirniadol a cheisio esbonio pam mai'r ffeithiau a'r agweddau hynny yw'r rhai pwysicaf yn eich barn chi. Esboniwch hefyd y gwahanol ffyrdd o'u deall a'u dehongli. Wrth archwilio, mae gofyn i chi gwestiynu a meddwl am wahanol safbwyntiau. Lle bynnag y gallwch chi, dewch â safbwyntiau gwahanol at ei gilydd drwy gyflwyno llinell derfynol i'ch dadl.
Asesu / Aseswch	Wrth 'asesu', mae gofyn i chi bwyso a mesur i ba raddau mae rhywbeth yn wir. Dylech chi geisio darbwyllo'ch darllenwr bod eich dadl yn gywir drwy ddyfynnu gwaith ymchwil sy'n berthnasol. Ond cofiwch dynnu sylw hefyd at unrhyw wendidau yn y gwaith, ac at ddadleuon sy'n rhoi safbwynt arall. Dylech chi gloi eich traethawd drwy nodi'n glir i ba raddau rydych chi'n cytuno â'r datganiad gwreiddiol.
Crynhoi / Crynhowch	Mae 'crynhoi' rhywbeth yn golygu ysgrifennu fersiwn gryno ohono, gan roi sylw i'r prif ffeithiau a pheidio â chynnwys unrhyw wybodaeth

	sy’n llai pwysig. Wrth ateb y math yma o gwestiwn, byddai enghreifftiau byr neu gyffredinol yn ddigon.
Cyferbynnu / Cyferbynnwch	Mae’r term ‘cyferbynnu’ yn debyg i’r term ‘cymharu’ ond mae’n golygu canolbwyntio ar y pethau sy’n gwneud dau neu fwy o bethau’n wahanol, neu’r hyn sy’n eu gosod ar wahân. Nodwch unrhyw wahaniaethau mawr.
Cyfiawnhau / Cyfiawnhewch	Mae cyfiawnhau rhywbeth yn golygu cyflwyno tystiolaeth i ategu neu i danlinellu eich syniadau a’ch safbwyntiau. Er mwyn cyflwyno dadl gytbwys, rhowch sylw i safbwyntiau sy’n mynd yn groes i’ch rhai chi cyn cyfleu eich casgliad.
Cymharu / Cymharwch	Wrth gymharu dau beth neu fwy, disgrifiwch y nodweddion sy'n eu gwneud yn debyg a’r rhai sy’n eu gwneud yn wahanol. Dywedwch a yw unrhyw rai o’r nodweddion yma’n bwysicach na’r lleill? Bydd amryw o gwestiynau traethodau’n gofyn i chi ‘gymharu’ a ‘chyferbynnu’ rhywbeth.
Dadansoddi / Dadansoddwch	Mae ‘dadansoddi’ rhywbeth yn golygu ei rannu’n ddarnau. Edrychwch ar bob rhan yn fanwl gan ddisgrifio’r dadleuon a’r dystiolaeth o blaid ac yn erbyn pob un. Rhowch sylw hefyd i’r berthynas rhwng y gwahanol rannau.
Dangos / Dangoswch sut mae	Mae nifer o gwestiynau traethodau’n gofyn i chi ‘ddangos sut mae’ rhywbeth wedi cael ei achosi. Mae gofyn i chi gyflwyno mewn trefn resymegol y camau yn y broses a disgrifio’r ffactorau sydd wedi cyfuno i’w achosi. Cyfeiriwch at y dystiolaeth berthnasol.
Dehongli / Dehonglwch	Mae’r term ‘dehongli’ yn gyfle i chi ddangos eich bod yn deall cwestiwn neu bwnc. Efallai fod gofyn i chi ddehongli’r ffordd mae awdur neilltuol wedi defnyddio terminoleg arbennig. Neu efallai fod disgwyl i chi ddehongli darganfyddiadau gwaith ymchwil. Wrth ddehongli darganfyddiadau gwaith ymchwil, tynnwch sylw at unrhyw batrymau arwyddocaol neu’r berthynas rhwng dau beth sydd wedi achosi rhywbeth.
Diffinio / Diffiniwch	Mae’r term ‘diffinio’ yn golygu esbonio ystyr rhywbeth yn fanwl gywir. Tynnwch sylw at unrhyw broblemau sy’n codi yn sgil y diffiniad ac at y gwahanol ffyrdd o’i ddehongli.

Disgrifio / Disgrifiwch	Mae cwestiwn sy'n gofyn i chi ddisgrifio rhywbeth yn disgwyl i chi ddweud sut a pham mae rhywbeth yn digwydd. Efallai fod gofyn i chi roi disgrifiad manwl ohono hefyd.
Egluro / Eglurwch	Mater yw hwn o wneud rhywbeth yn gliriach, a'i wneud yn symlach hefyd weithiau. Fe allai olygu, er enghraifft, esbonio proses neu theori gymhleth mewn geiriau symlach, neu esbonio'r berthynas rhwng dau beth gwahanol.
Esbonio / Esboniwch	Term arall yw 'esbonio' sy'n gofyn i chi wneud pwnc yn gliriach drwy ddisgrifio'n fanwl sut mae'n digwydd, a pham. Efallai fod gofyn i chi ddisgrifio beth mae defnyddio'r term mewn cyd-destun arbennig yn ei olygu. Neu esbonio sut mae rhywbeth yn gweithio. Wrth ysgrifennu esboniad, defnyddiwch iaith glir i ddisgrifio gweithdrefn, digwyddiad neu gyfres o ddigwyddiadau sydd fel arall yn gymhleth. Diffiniwch y prif dermau os oes angen, a dyfynnwch o waith ymchwil perthnasol i gadarnhau eich esboniadau. Efallai fod gofyn hefyd i chi gynnwys enghreifftiau ac ystadegau i atgyfnerthu'ch esboniadau.
Gwerthuso / Gwerthuswch (yn feirniadol)	Meddyliwch am y term 'gwerthuso' fel mater o bwyso a mesur rhywbeth. Bydd llawer o gwestiynau traethodau'n gofyn i chi 'werthuso'n feirniadol' hefyd. Mae gwneud hyn yn golygu esbonio i ba raddau mae gosodiad neu ddarganfyddiad mewn darn o waith ymchwil yn wir, ac esbonio i ba raddau rydych chi'n cytuno â'r gosodiad neu'r darganfyddiad. Edrychwch ar amryw o wahanol ffynonellau er mwyn casglu tystiolaeth sy'n ategu dadl, a thystiolaeth sy'n gwrth-ddweud y ddadl. Ffurfiwch eich casgliad terfynol eich hun, gan seilio'ch penderfyniad ar y ffactorau rydych chi'n eu gweld fel y rhai pwysicaf. Cofiwch gyfiawnhau eich dewis.
I ba raddau...	Mae'r geiriau yma'n gofyn am yr un math o ateb â'r cwestiwn 'Pa mor bell...'. Wrth gyflwyno'ch ateb i gwestiwn o'r fath, mae gofyn eich bod yn asesu'r dystiolaeth yn drwyadl. Rhowch sylw i esboniadau eraill os oes rhai ar gael.
Manylu / Manylwch	Mae'r term 'manylu' yn gofyn i chi fod yn fwy manwl a chynnig mwy o wybodaeth am rywbeth.
Nodi / Nodwch	Mae gwneud hyn yn golygu penderfynu ar y pwyntiau allweddol i'w trin a'u trafod, a gallu rhestru goblygiadau pob un.

Rhowch sylwadau ar...	Mae gwneud hyn yn golygu didoli prif bwyntiau'r pwnc dan sylw, a chyfleu eich barn. Bydd disgwyl i chi atgyfnerthu eich safbwynt drwy ddefnyddio rhesymeg a chyfeirio at dystiolaeth berthnasol. Cofiwch gyfeirio at unrhyw ddogfennau rydych wedi'u darllen y tu hwnt i'r pwnc dan sylw.
Trafod / Trafodwch	Mater yw hwn o drafod yn ysgrifenedig. Byddwch chi'n defnyddio'ch gallu i resymu ac yn cynnig tystiolaeth rydych chi wedi'i dewis yn ofalus fel sail i'r achos o blaid ac yn erbyn y ddadl dan sylw. Efallai hefyd y byddwch chi'n tynnu sylw at fanteision ac anfanteision rhyw gyd-destun penodol. Cofiwch ffurfio casgliad ar y diwedd.
Ystyried / Ystyriwch	Os bydd cwestiwn traethawd yn gofyn i chi 'ystyried', bydd disgwyl i chi roi eich barn ar rywbeth. Rhowch dystiolaeth addas o ffynonellau allanol neu o'ch profiad personol fel sail i'ch sylwadau. Cynhwyswch unrhyw safbwyntiau sy'n groes i'ch safbwynt eich hun, a disgrifiwch y berthynas rhyngddyn nhw â'ch barn wreiddiol eich hun.

www.businessballs.com

BY NC SA

Awdur gwreiddiol: Prifysgol Caerlyr

Cyrchwyd oddi: http://studyskills.bangor.ac.uk/index.php.cy ar 31/1/16

Mae'r fersiwn Saesneg ar gael oddi: http://studyskills.bangor.ac.uk/index.php.en